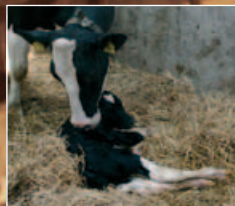

Koe SIGNALEN®

Jan Hulsen
Berrie Klein Swormink

Jongvee

Praktijkgids voor opfok van kalf tot vaars

Auteurs

Jan Hulsen, Vetvice®
Berrie Klein Swormink, Rural Business

Redactie

Jan Hulsen

Eindredactie

Ton van Schie
Maud van der Woude

Fotografie

Jan Hulsen
Berrie Klein Swormink
Anneke Hallebeek (p 12, p 19)
Broer Hulsen (p 12)

Tekeningen

Marleen Felius
Dick Rietveld

Vormgeving

Erik de Bruin, Varwig Design

Met dank aan:

Neil Anderson, Joep Driessen, Paul Hulsen, Frans Kennis, Wim en Berrie van Kollenburg, Dick de Lange, Maryse Nieuwenhuizen, Harrie van der Vliet, Nico Vreeburg, Hans Wansink, Bertjan Westerlaan, Dirk Zaaijer, Praktijkcentrum Aver Heino, Praktijkcentrum De Marke, PTC+ Oenkerk.

Assinksteeg 1
7434 PR Lettele
T (0570) 54 14 96
E info@kleinwormink.nl
I www.kleinwormink.nl

© Jan Hulsen, 2013

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Jongvee maakt deel uit van de succesvolle Koesignalen® reeks. Koesignalen® is een gedeponeerd merk van Vetvice. Auteurs en uitgever hebben de inhoud van deze uitgave met grote zorgvuldigheid en naar beste weten samengesteld. Auteurs en uitgever aanvaarden evenwel geen aansprakelijkheid door schade, van welke aard dan ook, die het gevolg is van handelingen en/of beslissingen die gebaseerd zijn op bedoelde informatie.

ISBN 978-90-75280-66-1
NUR 940

Voor boeken en maatedities:

Roodbont Publishers B.V.
Postbus 4103
7200 BC Zutphen
T (0575) 54 56 88
E info@roodbont.nl
I www.roodbont.nl

Voor bedrijfsadvies en stallenbouwadvis:

Vetvice Group®
Moerstraatsebaan 115
4614 PC Bergen op Zoom
T (0165) 30 43 05
E info@vetvice.nl
I www.vetvice.nl

Voor training en opleidingen:

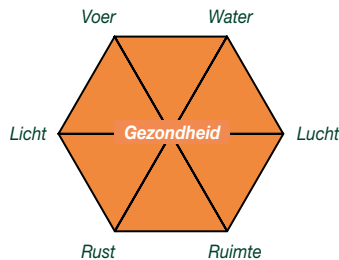
CowSignals® Training Company
Hoekgraaf 17A
6617 AX Bergharen
T 06 54 26 73 53
E info@cowsignals.com
I www.cowsignals.com

Inhoud

Melkkoeien produceren	4	3 Op weg naar drachtigheid	24
Investeren in de toekomst	4	Kwetsbaar tot zes maanden	24
Leeftijd en zorgelisen	5	Luchtwegproblemen	25
Werken met jongvee-signalen	6	Groei, gewicht en conditie	26
Risicomomenten	7	Weidegang	28
Standaard Werkwijzen	7	Natuurbeweiding	29
		Drachtig worden	30
		Drachtigheid vaststellen	31
1 De eerste dagen	8		
Voor de geboorte	8	4 De drachtige pink	32
De ontvangstruimte	9	Kijk-denk-doe	32
Kalf weghalen	10	Pensvulling en mestscore	33
Biest: toverdrank	12	Klauwgezondheid	34
Individueel huisvesten	13	Beengebreek	34
Diarree	14	Kritisch kijken	35
Behandeling van diarree	15	Kennen en kunnen	36
		Passende ligbox	37
		Eindcontrole	38
2 Tot en met spenen	16		
Kalveren gezond houden	16	Doe je de juiste dingen altijd goed?	39
Kalvermelk	17	Trefwoordenlijst	40
Weerstand en hygiëne	18		
Ziekteverwekkers verbannen	19		
Ingrepen: zorgvuldig en schoon	19		
Vast voer	20		
Groepshok	21		
Klaar om te spenen	22		
Conditie en pens beoordelen	23		

MELKKOEIEN PRODUCEREN

Een succesvolle opfok van jongvee is het resultaat van slim en gedisciplineerd werken. Doe de juiste dingen en doe ze altijd goed. Dit betekent: elke dag de behoefte van het kalf zeker stellen op een goedkope, snelle en gemakkelijke manier.

De Koesignalendiamant benoemt de 7 levensbehoeftes van het kalf. Stel deze zeker en controleer ze.

Het maken van een weekplanning helpt om je tijd efficiënt in te delen. Het uitvoeren van de planning zorgt dat je altijd op tijd het juiste werk doet.

Investeren in de toekomst

Een goede jongvee-opfok kost al gauw 1.200 euro per vaars, oftewel vier tot vijf cent per kg melk. Een lagere kwaliteit van de opfok leidt veelal niet tot minder kosten en wel tot minder opbrengsten.

In dit boek begint de opfok met de droogstand van de koe en stopt zes tot acht weken voor de verwachte kalfdatum, want dan wordt de vaars deel van de melkveekoppel.

Goede opfok levert een vaars op die:

- een gezond kalf brengt;
- afkalft op een leeftijd van 22-24 mnd;
- na afkalven 580 kg weegt;
- een optimale weerstand heeft tegen infectieziekten;
- alle vaardigheden beheerst om als melkkoe door het leven te gaan;
- zich kan handhaven in de koppel;
- een hoge levensproductie realiseert.

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	Zaterdag	Zondag
Alle(!) drinkbakken zuiver	Dierenarts (1e di/maand)	Kalveren en pinken instrooien	Veeverplaatsdag: koeien droogzetten + bekappen	Alle(!) drinkbakken zuiver	Kalveren en pinken instrooien	
Mest verpompen	Melkputdag: • melkstel zuiver • rubberdelen	Dagwerk: • restwerk van dinsdag	Vaarzen naar melkveestal, bekappen, wegen, scheren, controle	Mest verpompen		
Kalveren en pinken instrooien		14-daags: • restwerk van dinsdag	Navels controleren	Voetbad: • melkkoeien • droge koeien+vaarzen • pinken		
Kuilen en silo's: dek opschuiven, vastzetten, opruimen		Maand: • restwerk van dinsdag	Kalveren spenen	Kalveren en pinken instrooien		
Kalverdag: • selecteren • navelcontrole • onthoornen • station zuiver • rondom station zuiver • uitmesten			Iglo's uitmesten, zuiver	Kuilen en silo's: dek opschuiven, vastzetten, opruimen		
Voer bestellen						

Leeftijd en zorgesein

De opfok van een kalf valt uiteen in zeven periodes, met elk zijn eigen kenmerken. Onderstaande tijdsbalk geldt voor een vaars die afkalft op 24 maanden leeftijd. Tussen bedrijven bestaan grote verschillen in de lengtes van opfokperiodes.

De geboorte. Een goede start van de opfokperiode vraagt om een vlotte geboorte en schoon ter wereld komen.

De eerste twee maanden: zorgfase. Erg kwetsbaar, moet worden voorbereid op spenen.

Acht maanden tot dracht. Het kalf wordt sterker, geregleerde groei.

	Afkalven	De eerste dagen	Melkdrinken	Spenen	Groeien	Drachtig krijgen	Dracht
Leeftijd	Dag 0	0 - 3 dagen	3 dagen-8 weken	2 mnd	2 - 7 mnd	7-13/15 mnd	13/15 - 22/24 mnd
Gewicht	40 kg	40 kg	40 - 80 kg	80 kg	80 - 210 kg	210 - 370/390 kg	350 - 580 kg
	Hoofdstuk 1		Hoofdstuk 2		Hoofdstuk 3		Hoofdstuk 4

De eerste twee weken: kraamfase. Erg gevoelig, zeker voor infecties.

Tot zeven maanden: kasplantje. Nog kwetsbaar, kan wel hard groeien.

Drachtige pink: afrijpingsfase.

Werken met jongvee-signalen

Dagelijkse waarnemingen van jongvee-signalen vertellen hoe de dieren zich voelen, hoe ze zich ontwikkelen en hoe gezond ze zijn.

Drie vragen staan hierbij voorop.

1. Wat zie ik?
2. Hoe komt dit?
3. Is dit goed? Of kan het beter?

Je kijkt eerst, dan denk je en vervolgens doe je iets: kijken-denken-doen.

Controles onmisbaar

De waarde van een controle hangt af van degene die de controle uitvoert. Waar let je op? Neem je genoeg tijd? Bekijk je elk kalf? Ben je kritisch en weinig bedrijfsblind? Kun je ingrijpen en zaken verbeteren?

Controleren moet gemakkelijk zijn, anders gebeurt het niet vaak genoeg en niet goed genoeg. Je bekijkt vooral dingen waarvan je weet dat ze nuttige informatie verschaffen, zoals alertheid en stand van de oren, en samenstelling en dikte van de mest.

Onbegrepen zaken (ozo)

Soms neem je iets waar wat je eigenlijk niet zoekt: een zogenoemde Onbegrepen Zaak die Opvalt (ozo). Dit verschaft informatie en je leert ervan. 'Oh, zit dat zo.' Zie je bijvoorbeeld dat pinken veel aan de muur likken, dan kan dit duiden op een tekort aan mineralen of sporenelementen.

Regelmatig controleren

Opfok is een proces waarvan de kwaliteit op drie momenten moet worden gecheckt: bij de start (het kalf), tijdens de opfok (dagelijks, op vaste momenten) en aan het eind (de vaars en haar prestaties). Maak het controleren van de opfok onderdeel van de vaste werkzaamheden.

Zoekplaatje

Manager, wat vind je hiervan?

Igo's zijn uitstekend, maar als ze ver weg staan of op slecht toegankelijke plekken, is de kans groot dat je de kalveren te weinig controleert en te laat ingrijpt. Ook de dagelijkse verzorging, zoals voer en water geven, is dan veel lastiger. Zeker op risicomomenten: slecht weer, weinig tijd.

Risicomomenten

Het leven van een jong rund bevat vele periodes met een grotere kans op problemen. Ken de risico's die kunnen optreden, maak ze zo klein mogelijk, controleer ze doelgericht en weet hoe je moet ingrijpen als problemen ontstaan.

Enkele risicomomenten:

- geboorte
- eerste dagen en weken
- van individuele huisvesting naar groepshok
- weersveranderingen
- spenen
- verhokken
- overgang naar de wei
- veel werk/weinig tijd (inkuilen, ziek zijn, buurtfeest)

Standaard Werkwijzen

De meeste zekerheid dat je altijd alles goed doet, krijg je door altijd op dezelfde manier te werken. Werk dus met Standaard Werkwijzen.

Alleen als je altijd op dezelfde manier werkt, kun je controleren of de werkwijze het beste resultaat oplevert. Schrijf deze bedrijfsspecifieke werkwijzen op (protocollen), controleer ze en evalueer ze. Doe dit in overleg met deskundigen.

Voor ze gespeend kunnen worden, moeten kalveren goed krachtvoer en goed ruwvoer vreten, zodat ze voldoende voer blijven opnemen na spenen. Anders stagneert de groei en lopen de dieren het risico van gezondheidsproblemen.

Pinken worden drachtig met gemiddeld 1,4 inseminaties. Dit is je doel én je controle. Zijn er meer inseminaties nodig, dan wil je weten waarom. Is het een probleem van deze pink of een bedrijfsprobleem? Is het de voeding of de verzorging? De tochtwaarneming? De inseminatie?

Ken jezelf

Jongvee-opfok gaat om veel zorg verlenen aan jonge, kwetsbare dieren. Sommige mensen zijn van nature heel nauwlettend en werken graag volgens vaste routines. Anderen bezitten deze eigenschappen veel minder. Wie zichzelf goed kent, kan zijn sterke punten benutten en zorgen dat de zwakke punten geen nadeel opleveren.

Perfectionistisch

Kijk uit voor het verliezen van het overzicht

Ideale jongvee-manager

Werkt impulsief

Geen kalf krijgt dezelfde verzorging

Werkt volgens vast stramien

Groot risico op structurele fouten

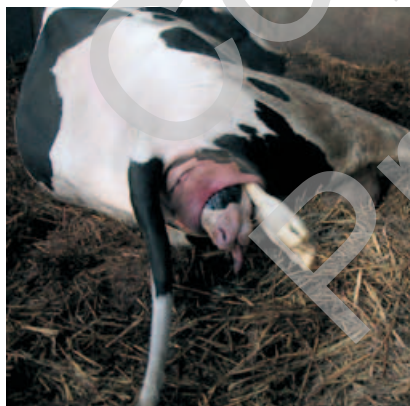
Vindt het snel goed

De eerste dagen

Het kalf moet gezond en levenskrachtig ter wereld komen, in een veilige en comfortabele omgeving.

Twee uur na de water- of kalfblaas moet de slijm- of pootjesblaas komen. Een uur hierna moet je pootjes kunnen zien. En weer een uur hierna moet er duidelijke vooruitgang zichtbaar zijn. Deze afkalfruimte is veel te nat en smerig.

Voor de geboorte

Problemen van de koe verminderen de levenskracht van het kalf. Te vet afkalven (conditiescore ≥ 4) betekent meer kans op melkziekte en een zware geboorte. Onvoldoende voeropname of verkeerde voeding tijdens de droogstand vergroten de kans op problemen. Te mager afkalven (conditiescore ≤ 3) heeft op zich weinig invloed op het afkalfproces.

Hoe gezond en levenskrachtig beginnen koe en kalf aan de geboorte? Heb je alles goed voorbereid? Weet je hoe je moet controleren? Weet je vakkundig in te grijpen? Deze vragen vormen de kern van een goed beheerst afkalfproces. Inderdaad staan hier geen antwoorden. Want je moet altijd kritisch blijven.

Een kalfkoe moet volop vreten. In de dagen voor en na afkalven moet alles worden gedaan om de koe aan het vreten te houden én alles worden wegge- laten waardoor de koe minder vreet. Dus: altijd smakelijk voer en water, geen ingrijpende rantsoenverandering, een frisse omgeving met bewegingsruimte en een perfecte ligplaats, en altijd sociaal contact met de andere koeien.

De ontvangstruimte

Bij een gespreid afkalfpatroon zijn er minstens twee afkalfruimtes nodig per honderd koeien. Maak na elk gebruik de ruimte klaar voor de volgende geboorte, want alle verwekkers van kalverdiarree zitten in koeienmest. Evenals de verwekkers van uierontsteking, navelontsteking, para-tbc en baarmoederontsteking. Breng nooit twee koeien in één afkalfruimte en zeker geen zieke of kreuple koeien. Een muur van ongeveer 1,5 m voorkomt dat mest van andere koeien in de afkalfruimte komt. Laat de koe wel oog- en oorcontact houden met de koppel.

Maak het hok schoon na elke afkalving. Breng de koe een halve tot één dag voor afkalven in de afkalfruimte. Bij afkalven in de wei is het erg moeilijk om de koe te controleren en afkalfhulp te geven. En hoe krijg je een wei schoon?

Deze afkalfhoek kan gemakkelijk worden uitgemest, schoon-gepoetst en ingestrooid. Een rubber vloer, met voor elke koe schoon stro of zaagsel werkt uitstekend.

Een afkalfruimte is minstens anderhalve koelengte breed en twee koelengtes lang. Een HF koe is 2,50-2,75 m van kop tot staart, dus minstens 4,5 m. Zorg dat je de koe kunt vastzetten in de optimale positie voor het geven van verlos hulp, bijvoorbeeld aan een ring in de muur. Voor verlos hulp heb je minstens één koelengte nodig achter de koe.

Zoekplaatje

Deze vaars gaat soepel afkalven, begint moeiteloos aan een mooie eerste lactatie en haar kalf maakt een flitsende start. Hoe heeft de veehouder dit voor elkaar gekregen?

- De vaars is acht weken geleden bij de melkkoeien gekomen.
- Ze is gewend aan rantsoen, voerhek, ligboxen en stalruimte.
- Ze is gezond, in uitstekende conditie (bcs 3,5) en heeft weinig zucht.
- Haar mineralenvoorziening klopt.
- De afkalfruimte is schoon, overzichtelijk en veilig.
- De vaars kalft rustig af, zonder onnodige stress.
- Rond afkalven blijft ze goed drinken en vetten.
- Na afkalven kan ze veertien uur per dag liggen en onbeperkt het juiste voer en water opnemen

Ademt het kalf niet binnen een minuut? Gooi dan een plens koud water over borstkas en kop. Meestal is dit voldoende. Verlos eens een vaars onder begeleiding van een dierenarts. Bespreek dan ook de EHBO voor zwakgeboren kalveren.

Schoonlikken stimuleert het kalf op verschillende manieren, waardoor het vlot op gang komt. En de vacht droogt snel op, zodat het dier beter warm blijft. De geur van vruchtwater stimuleert ook de melkgift van de koe.

De eerste handeling na de geboorte van het kalf is het ontsmetten van de navel. Dip de navel in een beker met jodiumtinctuur (2-10 procent) of gebruik een desinfecterende spray.

Kalf weghalen

Het moment van weghalen is een afweging van voordelen en nadelen, waarbij ook het moment op de dag meespeelt. Ga je 's nachts met een kalf slepen of wacht je tot de volgende ochtend? Juist bij kalveren moet je consequent zijn en de beste werkwijze hanteren. Het kalf belooft je door gezond te blijven en goed te groeien. Direct weghalen of weghalen nadat de koe het kalf heeft drooggelikt, is de beste aanpak. Geef in alle gevallen de eerste biestmaaltijd zelf: meer dan de helft van de kalveren neemt de eerste twaalf uur uit zichzelf onvoldoende biest op.

Afwegingen

Kalf meteen na de geboorte weghalen

- + Minder kans op infecties.
- + Minder stress bij koe en kalf.
- Het kalf ontbeert de likkende moeder.
- Het kalf kan niet onbeperkt melk zuigen.

Kalf na een dag bij de koe weghalen

- + Een vlot kalf.
- + Het kalf drinkt zelf bij koe.
- + (Wellicht) stimulering van melk bij de koe.
- Het kalf is moeilijker te hanteren bij verplaatsing.
- De koe heeft meer stress (vreet minder).
- Groot infectierisico voor het kalf.
- Moeilijker overschakeling naar emmer of speenemmer.

Een kalf optillen en verslepen is een belasting voor je rug. Een lage kruiwagen met twee wielen werkt heel boer- en diervriendelijk. Pasgeboren kalveren liggen stil, oudere kalveren proberen te ontsnappen.

Een warmtelamp boven het kalf zorgt dat het opdrogen zo min mogelijk energie kost. In buitenhuisvesting lukt dit soms niet. Zorg dan voor een dik pak droog stro en doe het kalf een speciale jas aan. Geef in koude periodes ($< 5^{\circ}\text{C}$) kalveren een extra maaltijd en meer (warme!) melk, want ze hebben meer energie nodig.

Slim organiseren

Deze veehouder heeft een karretje met daarin een geboortelamp bij de afkalfruimte staan. Elk kalf krijgt biest, oormerken en zijn navel wordt ontsmet. Dan gaat het in droog stro onder de warmtelamp. Op een gepast moment rijdt de boer het karretje naar de eenlingboxen. Het schoonhouden van deze kar kan beter.

Vaste werkwijze

Hanteer na een geboorte altijd dezelfde werkwijze. Werken er meerdere mensen op het bedrijf? Hang deze Standaard Werkwijze dan bij de afkalfruimte op.

Je bent pas klaar als alles weer gereed staat voor de volgende geboorte.

Standaard Werkwijze Geboorte

- Ontsmet de navel met jodiumtinctuur.
- Laat koe enkele emmers lauw water drinken.
- Melk de koe helemaal uit.
- Geef het kalf 2 liter biest met de speenfles.
- Geef het kalf een nummer.
- Doe biest in een emmer met het nummer van het kalf.
- Registreer de geboorte.

Verse biest van de eerste melking is het allerbest. Bewaar biest in de koelkast. Het alternatief is eerste biest uit de diepvries, met een hoog antistoffengehalte. Deze is 12 maanden houdbaar (zet de datum erop). Vries hele of halve porties in, bijvoorbeeld in diepvrieszakjes ("zip locks"). Geef lichaamswarme biest (35-40°C), opgewarmd in een emmer met heet water. De hoeveelheid afweerstoffen in de biest kun je meten met een refractometer (foto) of een colostrometer (drijver).

Neem voor biestvoeding een fles met 2 liter inhoud of een emmer met speen. Giet of spuit nooit biest in de keel, want die kan in de longen komen. Geef zwakke kalveren vaak kleine beetjes biest per speen en niet per sonde.

Biest: toverdrank

Het nuchtere kalf is voor zijn afweer afhankelijk van afweerstoffen uit de biest. Deze beschermen het dier tegen ziektekiemen, zoals *E.coli* en rotavirus, en tegen allerlei omgevingskiemen. Bij de geboorte staat de darm maximaal open voor opname van afweerstoffen uit de biest. In 24 uur neemt de opname van afweerstoffen sterk af. Voor zijn eerste maaltijd is het kalf uiterst vatbaar voor infecties. Biest is ook de belangrijkste energie- en voedingsbron voor het kalf. Het dier heeft de biest hard nodig om zichzelf op temperatuur te houden.

Veel, vers, vlug, vaak

Geef binnen 2 uur 2 liter biest. Binnen 12 uur moet het kalf 4 liter eerste biest gedronken hebben (10% van het lichaamsgewicht) en 5,5 liter op de eerste dag. Eventueel kan als eerste maaltijd 4 liter biest per slokdarmsonde gegeven worden, gevolgd door 2 liter 12 uur later.

Meet het antistoffengehalte met een biestmeter. Geef meer biest of pak biest uit de diepvries, als dit te laag is. Melk de koe zo snel mogelijk na afkalven, want het antistoffengehalte daalt snel. Biest van koeien die weinig biest geven, heeft meestal een hoog antistoffengehalte. Melk de koe als deze voor afkalven al veel biest verliest. Een gezond geboren kalf kan meer biest opnemen als de lebmaag kan bevatten (inhoud lebmaag: 1,5-2,5 liter).

Zorg dat goed materiaal en goede hulpmiddelen altijd schoon en gebruiksklaar bij de hand zijn.

Individueel huisvesten

Infecties met ziektekiemen vormen de grootste bedreiging voor jonge kalveren. De bron van deze kiemen zijn volwassen dieren en andere kalveren. Vandaar het belang van een afgescheiden huisvesting voor jonge kalveren. Zorg dat je over 25 procent meer eenlinghokjes beschikt dan je in piekperiodes nodig hebt. Dan is er ruimte om de hokjes te reinigen, te ontsmetten en te laten drogen, voordat een volgend kalf erin gaat. Een eenlingbox is minimaal de schofthoogte van een kalf breed (80-90 cm) en 1.1 x de lichaamslengte lang.

Pasgeboren kalveren onder een afdak in de looplijn van de medewerkers. Na de biestperiode gaan ze naar andere eenlingboxen. De fokvaarzen gaan naar een andere stal dan de kalveren die verkocht worden. Kleinere groepen hebben een lager ziekterisico en maken veelal minder menging en onrust door.

Reinig en ontsmet de hokjes meteen nadat de kalveren eruit zijn. Droogte en zonlicht doden vervolgens alle nog aanwezige kiemen. Kalverhokjes op wielen rij je gemakkelijk naar een schoonmaakplaats. Je kunt ze op een logische plaats parkeren tot een volgend gebruik.

Eisen aan huisvesting

Vanuit het kalf:

- Een zachte, droge ligplaats, een comfortabel microklimaat.
- Volop toegang tot lekker voer en schoon water.
- Bescherming tegen infecties.
- Adequate luchtverversing.

Vanuit de zorg voor het kalf:

- Gemakkelijk om voer en water te geven.
- Gemakkelijk om te controleren.
- Gemakkelijk om een kalf te hanteren.
- Gemakkelijk schoon te maken.
- Gemakkelijk schoon te houden.

Niet de iglo's zelf, maar het gebruik ervan bepaalt of de kalveren gezond en florerend opgroeien. Deze kalveren hebben geen onderling contact. Ze liggen schoon en droog. Dit is goed gebruik van goedkope hokjes. Maar kun je hier gemakkelijk controleren, voeren en het kalf hanteren?

Het kalf heeft het haar rond de mond verloren door slechte kwaliteit melk. In het hok staat als je goed kijkt nog een kalf, en het strooisel is nat. Bezuinigen op de hoeveelheid werk en het aantal hokjes kost meer dan het oplevert, in de vorm van problemen met kalveren.

Diarree

De eerste vier weken vormen de risicoperiode voor diarree. Hierbij zijn de eerste tien dagen de belangrijkste. Nieuwgeboren kalveren raken besmet vanuit de mest van koeien en oudere kalveren. Mest van koeien bevat alle verwekkers van kalverdiarree.

Ingevallen ogen, vuile neusgaten, afhanginge oren, de haren overeind, de rug krom, niet rekken bij opstaan. Grijp in bij het eerste teken van diarree en ziekte. Volg het behandelplan van uw dierenarts.

Oudere kalveren vormen de grootste infectiebron. Vooral hun mest kan veel ziekten bevatten.

Of een kalf ziek wordt, hangt af van zijn weerstand. En van de hoeveelheid kiemen die het dier binnenkrijgt, plus het ziekteverwekkend vermogen van deze kiemen (infectiedruk). Weerstand ontstaat vanuit gezondheid, voeropname en comfort, samen met voldoende biest.

Veel kalveren dicht bij elkaar leidt tot een hogere infectiedruk. In vuil en in vochtige omstandigheden kunnen kiemen zeer lang overleven. Schoon en droog doodt kiemen.

Een afweerstoffenbepaling in het bloed van twee tot vijf dagen oude kalveren vertelt of ze voldoende goede biest hebben opgenomen. Onderzoek minstens vijf kalveren. Dan weet je of je een goede werkwijze hanteert, of dat deze beter kan.

Zoekplaatje

Wat heeft dit kalf?

De oorzaak van deze dunne mest is onmogelijk te achterhalen zonder extra informatie. Je wilt het kalf zien in zijn omstandigheden, en je wilt meer weten over voer en verzorging. Heeft het dier koorts? Zijn er andere ziekteverschijnselen? Zijn er meer kalveren ziek? Is er onlangs iets gebeurd? Enzovoort. En je hebt vaak laboratoriumonderzoek nodig.

Behandeling van diarree

Het behandelen van diarree dient twee doelen:

1. Zorgen dat het kalf geneest.
2. Zorgen dat de ziekte zich niet verspreidt.

Pak de oorzaak aan met medicijnen (indien mogelijk) en ondersteun het kalf bij zijn genezing.

Dit betekent de vocht- en energieopname zekerstellen (minstens vier voerbeurten per dag, maximaal 1,5 liter per beurt). Hoe vroeger je ingrijpt, des te beter het resultaat. Bij uitdroging vaker voeren of de dierenarts een infuus laten geven. Dit zie je aan ingezakte ogen. En als je op de ribben een huidplooi optilt en loslaat, blijft deze gewoon staan.

Behandelplan

Maak samen met de dierenarts een bedrijfsbehandelplan (BBP). Hierin staat exact hoe je moet handelen bij bepaalde ziekteverschijnselen. Volg deze werkwijze steeds nauwgezet en overleg zo nodig met de dierenarts. Controleer de resultaten. Bepreek het plan voor een risicoperiode of een afkalfpiek.

Boven 39,5°C heeft een kalf koorts. Bij diarree raken kalveren snel onderkoeld en kan ondertemperatuur optreden (< 38°C).

Soorten kalverdiarree

Beeld

(Zeer) ziek kalf
Dunne vlokkerige mest.
Koorts en ondertemperatuur mogelijk.

Gelig, vla-achtig. Kalf wat sloom. Geen koorts.

Gelig, pasta tot vloeibaar.
Kalf slap en hangerig.
Temperatuur tussen 38°C en 39,5°C.

Wit-geel-groen, waterig.
Vaak met bloed.

Bruingroen, dun, vaak met bloed. Kalf dor. Vermagert. Perst op darm.

Bruingrijs kleiachtig, waterdun bruin, kalf met dikke klotsbuik.

Moment	1e week	1e tot 3e week	7 tot 14 dagen	2e-3e week	4e week en verder	4e week en verder
Eerste gedachte	E.coli	Voedingsdiarree	Rotavirus	Cryptosporidiose	Coccidiose	Pensdrinker/ kleischijter
Behandeling	Dierenarts	Twee voedingen melkgift halveren. Dan voorzichtig opvoeren. Schoon en zorgvuldiger werken.	Vaak voeren (6x/dag). Of: elektrolytendrank (1 dag, dan melk). Voeg 10% (para-tbc vrije) biest toe.	Medicijnen. Vaak voeren.	Medicijnen. Rantsoen controleren.	Vroeg: pens leeghevelen, kunstspen Chronisch: kalf spenen
Preventie	Overleg met dierenarts	Schoner en zorgvuldiger werken, extra voerbeurt	Hygiëne, biest	Hygiëne, biest	Voorkom contact mest-voer. Rantsoen controleren. Schoon water. Hygiëne.	Werkwijze voeren verbeteren, m.n. zieke kalveren

Ziektebeelden kunnen sterk verschillen, ondermeer door menginfecties. Investeer in goede diagnoses door nauw contact met de dierenarts en door regelmatig onderzoek van monsters.

‘Goede jongvee-opfok is een kwestie

van zorg, discipline en kennis.’

De opfok van kalveren tot vaarzen vraagt een grote investering, in geld en arbeid. Het is daarom zaak dat de vaars uiteindelijk een krachtige, productieve melkkoe wordt. En dat u in de opfok efficiënt omgaat met arbeid, huisvesting en voeding. Samen leidt dit tot lage opfokkosten per kilogram melk.

Jongvee gaat in op de basis van succesvol opfokken, laat zien hoe u risico's kunt beheersen en helpt u gestructureerd te werken. Zodat met weinig moeite elk kalf altijd de beste behandeling krijgt. Jongvee houdt u een spiegel voor: hoe gaat het op uw bedrijf?

Deze gids staat vol praktische oplossingen om de opfok van kalveren en pinken te verbeteren. De duidelijke teksten, heldere foto's en de prachtige tekeningen van Marleen Felijs maken de informatie in dit boek zeer praktisch en direct toepasbaar.

Bekijk en lees Jongvee keer op keer. En gebruik de informatie.
Want uw jongvee is uw toekomst!

Jongvee is een uitgave in de reeks Koesignalen®.
Koesignalen® presenteert op toegankelijke wijze praktische kennis van diergericht rundveehouden.

ROODBONT
PUBLISHERS

www.roodbont.nl

VETVICE
happy cows, happy farmers

www.vetvice.nl

COWSIGNALS®
learn & earn

www.koesignalen.nl

Jongvee

Praktijkgids voor
opfok van kalf
tot vaars

ISBN 978-90-75280-66-1

9 789075 280661